

Sygn. akt I C 1/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2017 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Zientara

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Michaliszyn

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2017 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniej M. P. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego K. P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w S. na rzecz małoletniej powódki M. P. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego K. P. kwotę 70.000 zł /siedemdziesiąt tysięcy złotych/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 stycznia 2016 r do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4.430 zł /cztery tysiące czterysta trzydzieści złotych/ tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1/17

UZASADNIENIE

Powódka, małoletnia M. P., reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego K. P., domagała się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w S. kwoty 110.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią osoby najbliższej, tj. matki K. Ś., oraz kwoty 15.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki. Ponadto powódka zażądała zasądzenia kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazała, iż w dniu 28 stycznia 2015 r. miał miejsce wypadek komunikacyjny, w którym na skutek doznanych obrażeń śmierć poniosła jej matka - K. Ś.. Sprawca wypadku ubezpieczony był w zakresie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym.

Śmierć matki była dla powódki szokiem, traumatycznym zdarzeniem. Powódka utraciła najbliższą jej osobę, została pozbawiona wsparcia, pomocy, opieki, zerwana została silna więź emocjonalna łącząca matkę z córką. Na skutek śmierci matki znacznemu pogorszeniu uległa sytuacja życiowa powódki, utraciła bowiem wsparcie materialne oraz niematerialne z jej strony, nie może liczyć na jej pomoc w przyszłości.

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany uznał swą odpowiedzialność co do zasady, wypłacił bowiem na jej rzecz kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w S. w odpowiedzi na pozew domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powódki kosztów procesu według norm prawem przepisanych. Nie kwestionował swej odpowiedzialności co do zasady, twierdził jednak, że w toku postępowania likwidacyjnego roszczenia powódki zostały zaspokojone w całości, zaś uwzględnienie powództwa prowadziłoby do jej bezpodstawnego wzbogacenia kosztem pozwanego. Odnosząc się do żądania zasądzenia dalszego odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki, pozwany akcentował konieczność wykazania takiego pogorszenia w aspekcie majątkowym, nie zaś niemajątkowym, który kompensowany jest zadośćuczynieniem.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 28 stycznia 2015 r. w miejscowości O., na trasie G. – I. doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym K. P. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym poprzez niezachowanie należytej ostrożności w ten sposób, iż kierując pojazdem marki O. (...) na łuku drogi przebiegającym w lewo zjechał na lewy pas drogi przeznaczony dla przeciwnego kierunku ruchu pojazdów, wskutek czego doprowadził do zderzenia z jadącym z naprzeciwka pojazdem ciężarowym marki V. wraz z przyczepą marki S., kierowanym przez K. G., w konsekwencji czego pasażerka pojazdu marki O. (...), K. Ś., poniosła śmierć na miejscu zdarzenia. Sprawca wypadku skazany został na karę pozbawienia wolności w wymiarze jednego roku i sześciu miesięcy, z zawieszeniem jej wykonania na okres trzech lat próby

(dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Iławie z dnia 24 czerwca 2015 r. sygn. II K (...), k. 21)

W dacie zdarzenia sprawca wypadku posiadał polisę OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wykupioną w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym.

(bezsporne)

W chwili śmierci K. Ś. miała 27 lat. Przez 8 lat poprzedzających wypadek pozostawała w konkubinacie z K. P.. Z tego związku urodziło się jedno dziecko - powódka. Związek ten był udany i szczęśliwy. K. P. od 2013 r. prowadził działalność gospodarczą, dochód z tej działalności był głównym źródłem utrzymania rodziny.

Przed wypadkiem K. Ś. pracowała jedynie dorywczo, ukończyła kursy kelnerskie. W okresie od 12 maja 2014 r. do 12 sierpnia 2014 r. odbyła staż w ramach programu „N. przed 30-tką” w Biurze (...) Sp. z o.o. w I.; w ramach tego stażu zatrudniona była w Zajeździe (...) w I.. W okresie od 1 października do 31 grudnia 2014 r. zatrudniona była na pół etatu na stanowisku kelnerki w Biurze (...) Sp. z o.o. w I.. Umowa ta wygasła wraz z upływem okresu, na jaki była zawarta.

(...) finansowego rodzinie powódki udzielał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w I. oraz członkowie rodziny.

Po śmierci K. Ś. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie przyznał na rzecz małoletniej powódki świadczenia rentowego, gdyż zmarła nie legitymowała się wymaganym ustawowo okresem zatrudnienia.

W dacie wypadku małoletnia powódka miała niespełna 4 lata. Z matką łączyła ją silna i pozytywna więź emocjonalna. K. Ś. spędzała z córką dużo czasu, chodziły razem na spacer, bawiły się. Zmarła starała się zapewnić córce beztrudne dzieciństwo.

Powódce brakuje matki, często pyta członków rodziny, gdzie ona jest, czasem prosi ojca względnie babcię lub ciocię, by poszli z nią na cmentarz na grób matki.

Powódka zareagowała na śmierć matki zaburzeniami snu, poczuciem osamotnienia, zachwiane zostało jej poczucie bezpieczeństwa. Spała ze zdjęciem matki. Powódka przez okres blisko dwóch miesięcy budziła się w nocy. Śmierć matki

wpłyne na rozwój psychiczny i społeczny małoletniej powódki, nie wpłynie natomiast na jej rozwój intelektualny. Powódka już w chwili obecnej „jest uboższa” o rodzicielskie wzorce, nie jest w stanie budować własnej tożsamości poprzez naśladowanie i czerpanie wzorców do naśladowania po zmarłej matce. Śmierć rodzica jest zawsze poważnym stresorem dla małego dziecka, w przypadku powódki stres ten był potęgowany okolicznością, iż w wypadku ucierpiał również jej ojciec. Powódka cierpiała dodatkowo, gdy K. P. przebywał w szpitalu, miała wówczas przekonanie, iż „rodzice ja odrzucili i jej nie kochali”. Powódka obecnie idealizuje obraz zmarłej K. Ś., wypowiada się o matce pozytywnie, z uwielbieniem – całokształt tych zabiegów składa się na mechanizm psychologiczny ucieczki dziecka od smutku związanego ze śmiercią rodzica, wyparciu tragicznej rzeczywistości, a także świadczy o tym, iż powódka nie pogodziła się do dnia dzisiejszego ze śmiercią matki.

Powódka jest objęta pomocą psychologiczną.

(dowód: świadectwo pracy K. Ś., k. 30; zaświadczenie o odbyciu stażu, k. 45-46; opinia biegłej psycholog M. B., k. 127-134; zeznania przedstawiciela ustawowego powódki K. P., k. 167-167v.; zeznania świadków: W. R., k. 105v.-106; I. P., k. 106; M. Ś., k. 106-106v.; akta szkody pozwanego zapisane na 2 płytach CD, k. 97)

W dniu 6 listopada 2015 r. małoletnia powódka, działająca przez swojego przedstawiciela ustawowego - K. P., zgłosiła szkodę pozwanemu, domagając się kwoty 160.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią matki oraz kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki.

W dniu 16 grudnia 2015 r. pozwany w toku postępowania likwidacyjnego wydał decyzję, na podstawie której przyznał na rzecz powódki kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę oraz kwotę 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej.

(dowód: pismo z dnia 6 listopada 2015 r. w przedmiocie zgłoszenia szkody, k. 23-26; decyzja pozwanego z dnia 16 grudnia 2015 r., k. 27-28)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Poczynione wyżej ustalenia stanu faktycznego w znacznym stopniu były bezsporne. Znalazły one potwierdzenie w dokumentach przedłożonych przez stronę powodową. Za wiarygodne Sąd uznał też zeznania świadków: W. R., I. P., M. Ś. oraz przedstawiciela ustawowego powódki K. P., gdyż były one spójne, opisywały relacje panujące w rodzinie powódki przed wypadkiem K. Ś., na ich podstawie można było ocenić charakter więzi emocjonalnej łączącej powódkę ze zmarłą matką, a jednocześnie nie było podstaw dla podważenia tych zeznań.

Podstawę prawną roszczeń powódki stanowiły przepisy art. 446 § 3 i § 4 k.c., zgodnie z którymi, gdy wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, sąd może przyznać najbliższym członkom jego rodziny stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Pozwany nie kwestionował, co do zasady, swej odpowiedzialności, czemu dał wyraz spełniając w części świadczenia dochodzone w toku postępowania likwidacyjnego.

Zdaniem Sądu zgłoszone przez powódkę roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wskutek śmierci matki zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części. Kierując się wskazaniem, które zawarł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 czerwca 2011 r., w sprawie III CSK 279/10 ((...) Prawnej Lex nr 898254) stwierdzić trzeba, że roszczenie z art. 446 § 4 k.c. ma na celu kompensatę doznanej krzywdy, tj. złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości. Na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i

intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego. Takie też stanowisko wynika z wyroku z dnia 10 maja 2012 r. wydanego przez Sąd Najwyższy w sprawie IV CSK 416/11, gdzie wyrażono pogląd, że czynnikami wpływającymi na wysokość zadośćuczynienia w sprawach z art. 446 § 4 k.c. są: faktyczna bliskość relacji, intensywność kontaktów, długotrwałość i stopień cierpień powoda, udzielane sobie wsparcie, wspólne zamieszkiwanie.

Oceniając wysokość zgłoszonych żądań Sąd uwzględnił przede wszystkim intensywność więzi łączącej powódkę ze zmarłą, a także rolę zmarłej w życiu powódki. Niewątpliwie śmierć K. Ś. wywołała u powódki znaczne cierpienie psychiczne. Po jej śmierci powódka była zrozpaczona, do dziś nie poradziła sobie z doznaną stratą.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd doszedł do przekonania, iż pomiędzy powódką, a K. Ś. istniała silna i pozytywna więź emocjonalna, charakterystyczna dla relacji pomiędzy rodzicami i dziećmi w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Nie ma wątpliwości, w szczególności przy uwzględnieniu wniosków opinii wydanej przez biegłą z zakresu psychologii, iż zdarzenie z dnia 28 stycznia 2015 r. było źródłem cierpienia psychicznego małoletniej powódki, które zaburzyło jej emocjonalne funkcjonowanie w znacznym stopniu. Jak wynika ze stanowiska biegłej psycholog powódka po śmierci matki miała problemy ze snem, budziła się w nocy, zachwiane zostało poczucie bezpieczeństwa małoletniego dziecka. Śmierć matki będzie miała wpływ na dalszy rozwój psychiczny i społeczny małoletniej powódki. Powódka pozbawiona została możliwości czerpania wzorców zachowań od każdego z rodziców, przy czym rola matki jest nie do przecenienia i nie da się jej zastąpić, nawet przy najwyższym poziomie zaangażowania innych osób bliskich w rodzinie, czy też drugiego z rodziców. Jak wskazała wprost biegła psycholog, powódka już w chwili obecnej „jest uboższa” o rodzicielskie wzorce, nie jest w stanie budować własnej tożsamości poprzez naśladownictwo. Całokształt obecnie występujących u powódki zachowań utwierdził biegłą w przekonaniu, iż stara się ona „uciekać” od smutku związanego ze śmiercią rodzica, próbuje wypierać trudną rzeczywistość, nie pogodziła się ze stratą matki. Wobec powódki aktualnie wdrożone zostały także działania terapeutyczne – psychologiczne.

Nie można również tracić z pola widzenia, iż wiek w jakim obecnie powódka się znajduje, nie pozwala jej na pełne zrozumienie tragizmu zaistniałej sytuacji. Niemniej jednak w miarę rozwoju psycho - fizycznego, zacznie ona coraz szerzej pojmować negatywne, nieodwracalne konsekwencje śmierci matki, a brak naturalnego wsparcia jednego z rodziców będzie deficytem towarzyszącym jej zarówno w okresie dorastania, jak też w dorosłym życiu.

Mając na uwadze powyższe, należało dojść do wniosku, że odpowiednią sumą, adekwatną do rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę, była kwota 110.000 zł. Świadczenie w tej wysokości powinno stanowić dla niej ekonomicznie odczuwalną wartość i w ten sposób wesprzeć adaptację w nowych warunkach. Wskazaną kwotę należało pomniejszyć o zadośćuczynienie, jakie pozwany wypłacił powódce w toku postępowania likwidacyjnego. W tym stanie rzeczy roszczenie powódki uznać należało za usprawiedliwione do kwoty 70.000 zł (110.000 zł – 40.000 zł).

Nie zasługiwało natomiast na uwzględnienie roszczenie powódki dochodzone na podstawie art. 446 § 3 k.c. tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki.

Sąd w składzie orzekającym w niniejszej sprawie podziela, obecnie ukształtowaną już, tendencję orzeczniczą sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, nakazującą przyjmować, iż w art. 446 § 3 k.c. chodzi o tego rodzaju szkodę, która nie podlega kompensacie na innej podstawie prawnej i choć jest niewymierna, to jednak ma wymiar materialny, mimo trudności z dokładnym jej wyliczeniem. Szkada ta może być wywołana cierpieniami psychicznymi skutkującymi osłabieniem aktywności życiowej osoby bliskiej zmarłemu, bądź może być wywołana przez fakt utraty pomocy, jakiej zasadnie można byłoby oczekiwać od zmarłego, gdyby żył, bądź też jakimikolwiek innymi przyczynami, których efektem ma być zawsze pogorszenie sytuacji życiowej. Niemniej odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. ma rekompensować stratę w sferze majątkowej wywołaną śmiercią osoby bliskiej, a nie krzywdę spowodowaną cierpieniami psychicznymi

na skutek śmierci osoby bliskiej. Tego rodzaju krzywda podlega bowiem kompensacie na podstawie art. 446 § 4 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20.08.2015 r., I ACa 333/15, (...) Prawnej Lex (...) nr (...)).

W aktualnym stanie prawnym (od dnia 3 sierpnia 2008 r.) należy szczególną wagę przykładając do tego, by domagający się odszkodowania, w oparciu o przepis art. 446 § 3 k.p.c., wykazał doznany skutek śmierci bliskiego uszczerbek majątkowy. Trzeba bowiem mieć na względzie, że po wejściu w życie § 4 art. 446 k.c. krzywda niemajątkowa wywołana śmiercią osoby bliskiej podlega niezależnej rekompensacie w postaci zadośćuczynienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20.08.2015 r., I ACa 646/15, (...) Prawnej Lex (...) nr (...)), zatem przy odszkodowaniu unormowanym w art. 446 § 3 k.c. chodzi o szeroko pojęte szkody majątkowe prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 03.09.2015 r., V ACa 235/15, (...) Prawnej Lex (...) nr (...)). Obecnie nie ma już wątpliwości, że odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 3 k.c. kompensuje wyłącznie majątkowe negatywne następstwa śmierci osoby bliskiej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2015 r., II CSK 594/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 lipca 2013 r., I ACa 220/13).

Mając powyższe wskazania na uwadze, dzieląc ten kierunek wykładni przepisu art. 446 § 3 k.c. należy zauważyć, że powódka nie zaoferowała żadnego materiału dowodowego dla wykazania okoliczności, iż śmierć matki doprowadziła do znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej. Jak wynikało z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz przedstawiciela ustawowego małoletniej powódki K. P., K. Ś. przed wypadkiem pracowała jedynie okresowo. K. P. twierdził wprawdzie, że zmarła wyjeżdżała za granicę celem świadczenia pracy zarobkowej oraz posiadała oszczędności, niemniej przyznał on, że wyjazdy te miały miejsce przed urodzeniem powódki, czyli przed majem 2011 r. Strona powodowa nie wykazała, w jakiej wysokości dochody uzyskiwała za granicą, nie został także przedstawiony żaden dokument chociażby nawet uprawdopodobniający fakt wyjazdów w celach zarobkowych.

K. P. zeznał nadto, że K. Ś. przed śmiercią uczestniczyła w kursach kelnerskich, podejmowała się prac dorywczych – jednakże to dochód z jego działalności gospodarczej stanowił zasadnicze źródło utrzymania rodziny. Przyznał, że korzystali ze wsparcia finansowego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w I. oraz członków rodziny. W tym kontekście zauważyć należy, że wątpliwym jest by K. Ś. miała jakiegokolwiek oszczędności skoro rodzina objęta była opieką MOPS nadto korzystała z pomocy innych członków rodziny.

Sam K. P. nie potrafił wskazać, jaki był wkład finansowy zmarłej w utrzymanie gospodarstwa domowego, z przedłożonych dowodów wynika okoliczność świadczenia pracy przez K. Ś. jedynie w okresie październik-grudzień 2014 r. na stanowisku kelnerki w wymiarze połowy etatu oraz odbycie stażu zawodowego w okresie od maja do sierpnia 2014 r.

Pozwany wypłacił powódce kwotę 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, w toku procesu nie przedstawiono żadnych dowodów na to, by pogorszenie takie wystąpiło, a w szczególności by wypłacona kwota go nie rekompensowała. Mając powyższe na uwadze roszczenie powódki wywodzone w oparciu o art. 446 § 3 k.c. podlegało oddaleniu w całości.

Strona pozwana w odpowiedzi na pozew żądała przeprowadzenia dowodu z dokumentów zawartych w aktach postępowania karnego, przeprowadzonego przez Sąd Rejonowy w Iławie sygn. II K (...), na okoliczność przebiegu wypadku, w tym w szczególności, czy matka powódki miała zapięte pasy bezpieczeństwa w kontekście ewentualnego przyczynienia się do wystąpienia szkody. Jednocześnie w tym samym piśmie procesowym pozwany zastrzegł możliwość zgłoszenia wniosków dowodowych po uzyskaniu wglądu w akta postępowania karnego. Sąd przeprowadził dowód z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy II K (...) Sądu Rejonowego w Iławie. Strona pozwana żadnych dodatkowych wniosków dowodowych nie zgłosiła, w tym w szczególności wniosku o powołanie biegłego z zakresu ruchu drogowego i rekonstrukcji wypadków drogowych celem ustalenia ewentualnego przyczynienia się K. Ś. do wystąpienia śmiertelnego skutku wypadku. Zgromadzony w aktach sprawy karnej materiał nie pozwalał na przypisanie zmarłej jakiegokolwiek przyczynienia.

W tym stanie rzeczy uznać należało, że zarzut przyczynienia się K. Ś. do powstania szkody nie został dowiedziony.

O odsetkach ustawowych orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i art. 817 § 1 k.c., mając na uwadze żądanie pozwu oraz fakt, że szkodę zgłoszono już w listopadzie 2015 r. (pismo k. 23 – 26, akta szkody k. 97).

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w oparciu o zasadę stosunkowego ich rozdzielenia, adekwatnie do wyniku procesu. Powódka wygrała sprawę w 56 % (żądanie pozwu 125.000 zł, powództwo uwzględnione do kwoty 70.000 zł). Łączne koszty procesu poniesione przez powódkę zamykały się kwotą 12.167 zł, na które składało się: uiszczona opłata od pozwu – 6.250 zł, zaliczka na wynagrodzenie biegłego – 500 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powódki wraz z opłatą od pełnomocnictwa – 5.417 zł. Łączne koszty procesu poniesione przez pozwanego zamykały się kwotą 5.417 zł, na które składało się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego wraz z opłatą od pełnomocnictwa. Powódce przysługiwał od pozwanego zwrot kosztów procesu w kwocie 6.813,52 zł (12.167 zł x 56%), zaś pozwanemu od powódki w kwocie 2.383,48 zł (5.417 zł x 44 %), co po kompensacie skutkowało zasądzeniem od pozwanego na rzecz powódki kwoty 4.430 zł.